

Amsterdamo deklaracija

Transportas, sveikata ir aplinka

Mes, transporto, sveikatos ir aplinkos ministrai ir Jungtinių Tautų Europos ekonominės komisijos (JTEEK) bei Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) Europos regiono šalių narių atstovai, dalyvaudami Trečiajame aukšto lygio susitikime transporto, sveikatos ir aplinkos klausimais Amsterdame 2009 m. sausio 22–23 dienomis,

suvokdami esamos globalinės finansinės krizės keliamus iššūkius, kurie reikalauja efektyvių kompleksinių politinių sprendimų, ir pripažindami investavimo į tausojančią aplinką ir sveikatą transportą svarbą, kuriant naujas ekonomikos ir užimtumo galimybes,

pabrėžiame tai, kad investavimas į tausojančią aplinką ir sveikatą transportą padės sumažinti taršą ir šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimus, kartu stiprins bendruomenių sveikatą ir prisidės prie siekiamų visuotinių įsipareigojimų klimato kaitos neigiamiems efektams sumažinti,

sveikiname progresą, kuris buvo pasiektas Europos regione transporto, sveikatos ir aplinkos politikos integracijos srityje, įgyvendinant Europos programą „Transportas, sveikata ir aplinka“ (toliau – Programa TSA), pradėtą 2002 metais JTEEK Vienos deklaracijos „Transportas ir aplinka“ (1997) ir PSO Londono chartijos „Transportas, aplinka ir sveikata“ (1999) pagrindu, ir tarptautiniu lygiu, taip pat ir per šalių narių iniciatyvas.

Programos „Transportas, sveikata ir aplinka“ prioritetiniai tikslai

- 1. SUTINKAME** suintensyvinti mūsų darbą, siekiant transporto saugumo, efektyvumo, aplinkos ir sveikatos tausojimo, laiku pakeičiant netausojančias kryptis ir tuo prisidėti prie visuotinos atsakomybės prisiėmimo.
- 2. ESAME ĮSITIKINĘ**, kad Europos programa „Transportas, sveikata ir aplinka“ ir integruotos politikos būdai turėtų būti naudojami kaip investicijų instrumentas į energetiškai efektyvius ir mažai teršiančius automobilius ir transporto technologijas, tausojančias aplinką ir sveikatą transporto priemones ir infrastruktūrą, tokią kaip visuomeninis transportas, ėjimas pėsčiomis ir važiavimas dviračiais, taip pat į prieinamumą ir į mobilumo vadybą.
- 3. ĮSIPAREIGOJAME** pritaikyti praktikoje integruotus politinius veiksmus, siekdami keturių prioritetinių Europos programos tikslų:

1 prioritetinis tikslas: prisidėti prie tausojančios ekonomikos plėtos ir skatinti naujų darbo vietų sukūrimą per investavimą į tausojančią aplinką ir sveikatą transportą

nukreipiant investicijas į transporto infrastruktūros plėtrą, stiprinančią saugumą, aplinkosaugą ir sveikatą ir turėtų didžiausią naujų darbo vietų sukūrimo potencialą, įskaitant geležinkelius ir tramvajus; švarų ir efektyvų viešąjį transportą, efektyvias intermodalines jungtis; saugumo ribas kelių transporte; į aktyvaus ir tausojančio aplinką transporto infrastruktūrą.

2 prioritetinis tikslas: valdyti tausojantį mobilumą ir stiprinti efektyvesnę transporto sistemą

remiant mobilumo schemų, parengtų verslui, mokykloms, laisvalaikio veiklai, bendruomenėms ir miestams valdymą, keliant mobilumo pasirinkimo sąmoningumą, stiprinant žemės panaudos ir transporto planavimo sektorių koordinavimą ir skatinant informacinių technologijų naudojimą.

3 prioritetinis tikslas: sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių transporto dujų išmetimus, oro taršą ir triukšmą

remiant automobilių poslinkį link neteršiančių ar mažai teršiančių automobilių ir degalų iš atsinaujinančios energijos šaltinių; skatinant poslinkį link švaresnių transporto priemonių, ypač remiant elektromobilius ir automobilius, naudojančius ekologinį kurą.

4 prioritetinis tikslas: skatinti politinius sprendimus ir veiksmus, susijusius su saugiomis ir sveikata stiprinančiomis transporto rūšimis

projektuojant ir modernizuojant miestų teritorijas ir gyvenvietes sudaryti sąlygas saugiam ir fiziškai aktyviam mobilumui, tarp jų dviračių kelių ir pėsčiųjų takų infrastruktūrai, efektyviam ir prieinamam viešajam transportui, atsižvelgiant į pažeidžiamas grupes, tokias kaip vaikai ir asmenys su ribotu judamumu.

Susiejant transportą, sveikatą ir aplinką: Programos TSA veiksmų planas (2009–2014)

4. PASIŽADAME stiprinti Programą TSA kaip įkvepiančią, inovacinę ir efektyvią platformą, tiesiančią tiltus tarp transporto, sveikatos ir aplinkos sričių, konkrečiai per:

- integruotus sprendimus transporto, sveikatos ir aplinkos klausimais;
- pasikeitimą tyrimų rezultatais, strateginiais sprendimais ir geros praktikos pavyzdžiais;
- bendros strategijos, stiprinančios aplinką ir sveikatą tausojantį transportą ir įtvirtinančios Programos TSA prioritetinius tikslus, priėmimą;
- vietinių veiksmų įgyvendinimo transporto srityje palaikymą sveikatos, aplinkos ir klestėjimo naudai;
- kooperaciją tarp šalių ir šalyje, iš jų tarp vietinės valdžios lygmenų, mokslinių institutų, nevyriausybinių organizacijų, tarptautinių finansinių institucijų ir kitų suinteresuotų dalyvių stiprinimą, atsižvelgiant į suinteresuotų šalių Rytų Europoje, Kaukaze, Centrinėje Azijoje ir Pietryčių Europoje poreikius.

5. ĮSIPAREIGOJAME dirbti, siekdami įtvirtinti Programos TSA prioritetinius tikslus, panaudojant Programos TSA veiksmų planą (2009–2014) (žr. priedą), koncentruojantis į šias gaires:

- platformos, skirtos pritraukti ir palaikyti investicijas į aplinką ir sveikatą tausojantį transportą, plėtra;
- integruotų sprendimų priėmimo transporto, sveikatos ir aplinkos srityse stiprinimas;

- geros praktikos patirties platinimas ir pasikeitimas informacija Programos TSA klausimais;
- veiksmų įgyvendinimo nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis, palengvinimas;
- tarptautinių projektų, skatinančių geriausių praktiką, kuriant tausojančią miestų transporto sistemą, palaikymas;
- monitoringo ir atsiskaitymo mechanizmų, įgyvendinant Programos TSA prioritetinius tikslus ir veiksmų planą, stiprinimas.

Programos TSA įgyvendinimo būdai

6. SUTINKAME pasiekti Programos TSA prioritetinių tikslų per nacionalinius transporto, sveikatos ir aplinkos veiksmų planus (NTSAP):

NTSAP turėtų būti parengti ir įgyvendinti panaudojant jau egzistuojančius mechanizmus, planus ir programas transporto, sveikatos ir aplinkos srityse arba per nacionalinių procesų sukūrimą tarp šių trijų sektorių; šalys turėtų parengti iniciatyvas ir strategijas, kurios geriausiai atsakytų į jų piliečių poreikius ir jų administracijos gebėjimus, turint omenyje skirtingas socioekonominės situacijas; kreipti dėmesį į sveikatai palankų transportą, poveikį aplinkai ir transporto efektyvumą, taip pat ir į kitus uždavinius ir jų įvykdymo laiką; Programos TSA priežiūros komitetas, kooperuodamasis su Programos TSA sekretoriatu, turėtų paruošti gaires, skirtas padėti parengti NTSAP.

- a) TAIP PAT SUTINKAME** palengvinti bendravimą ir pasikeitimą patirtimi tarp suinteresuotų šalių per Programos TSA „estafetės“ paleidimą, kaip savanoriškai funkcionuojantį mechanizmą:

„estafetė“ ugdys šalių įsipareigojimus ir skatins veiklą, administracinę lyderystę ir tarptautinę kooperaciją; dalyvaujančios šalys pademonstruos kaip praktikoje realizuoti Programą TSA per integruotų sprendimų ir projektų įgyvendinimą nacionaliniu bei vietos lygmenimis ir sudarys galimybę pasikeisti sėkminga patirtimi tarp dalyvaujančių šalių per bendradarbiavimą ir jungtinę veiklą; suinteresuotos šalys, bendradarbiaudamos su Programos TSA sekretoriatu, turėtų praktiškai pasirengti, pirmą kartą organizuodamos dalyvavimą „estafetėje“.

- b) NUSPRENDŽIAME** toliau stiprinti Programos TSA efektyvumą, įtvirtindami Programos TSA partnerystę ir palaikydami darbo plano įgyvendinimą. Ši Partneryst užtikrins šalims reikiamą pagalbą dėl:

- NTSAP parengimo ir įgyvendinimo;
- gebėjimų priimant integruotus sprendimus transporto, sveikatos ir aplinkosaugos srityse, stiprinimo;
- pasikeitimo žiniomis tarp šalių;

specifinius Programos TSA bendradarbiavimo įgyvendinimo ir funkcionavimo pasiūlymus parengs suinteresuotos šalys ir kiti dalyviai, bendradarbiaudami su Programos TSA sekretoriatu.

Programos TSA institucinė struktūra

- 9. PABRĖŽIAME** poreikį stiprinti bendradarbiavimą tarp Programos TSA ir Europos vaikų aplinkos ir sveikatos veiksmų plano (EVASVP) tam, kad būtų stimuliuojamas sinergetinis poveikis tarp šių tarptautinių procesų, konkrečiai prisidedant prie siekiamų regioninių EVASVP prioritetinių tikslų;
- 10. ĮSIPAREIGOJAME** skirti būtinus finansinius ir (ar) kitokius išteklius Programos TSA darbo plano įgyvendinimo užtikrinimui ir jo įgyvendinimo būdams per savanoriško prisidėjimo sistemą, tai garantuoja pavestos veiklos palaikymą; Programos TSA priežiūros komitetas, kooperuodamasis su Programos TSA sekretoriatu, turėtų parengti tinkamus pasiūlymus;
- 11. PATVIRTINAME** Programos TSA Priežiūros komiteto ir jos biuro mandata ir vaidmenį, ir prašome jų parengti siūlymus dėl Programos TSA darbo plano patobulinimo ir pakoregavimo atsižvelgiant į naujus poreikius ir galimybes, taip pat įtvirtinti naujai priimtus įgyvendinimo mechanizmus (NTSAP, partnerystė Programoje TSA ir „estafetė“);
- 12. PRAŠOME** JTEEK ir PSO Europos Regiono biuro tęsti aprūpinti Programą TSA sekretoriato paslaugomis ir **ĮSIPAREIGOJAME** juos palaikyti;
- 13. SUTINKAME** per Programos TSA priežiūros komiteto metines sesijas atlikti pasiektos pažangos įgyvendinant Programos TSA darbo planą, taip pat naujai priimtų įgyvendinimo mechanizmų stebėseną;
- 14. PRIPAŽIŠTAME**, kad dėl susitarimo transporto, sveikatos ir aplinkos klausimais struktūros nėra dar tvirtai apsispręsta ir kitas tiriamasis darbas turėtų būti apsvarstytas naujai atsirandančių iššūkių kontekste;
- 15. NUTARIAME** surengti ketvirtąjį aukšto lygio susitikimą ne vėliau kaip 2014 metais, jame apžvelgti ir paskleisti pasiektą pažangą, įgyvendinant Programos TSA darbo planą, atnaujinti ar koreguoti Programos TSA prioritetinius tikslus ir suplanuoti ateities veiklą.

* * *

PRIEDASProgramos TSA veiksmų planas (2009–2014) palaikyti nacionalinius veiksmus ir tarptautinį bendradarbiavimą**a) Platformos, skirtos pritraukti ir palaikyti investicijas į aplinką ir sveikatą tausojantį transportą, plėtra**

- plečiant ir platinant įrodymus, demonstruojančius investicijų į tausojantį aplinką ir sveikatą transportą ekonominį racionalumą;
- užsiimant propaguojančia veikla suinteresuotų asmenų bendruomenėje, tarp jų privačiame sektoriuje ir pilietinėse visuomeninėse organizacijose;
- įtvirtinant partnerystę su tarptautinėmis finansinėmis institucijomis dėl sutartų kriterijų nukreipiant investicijas į tausojantį aplinką ir sveikatą transportą, plėtros.

b) Integruotų sprendimų priėmimo gebėjimų transporto, sveikatos ir aplinkos srityse stiprinimas

- palaikant DVYNIŲ programas tarp administracijų Vakarų ir Rytų Europos šalyse, Kaukaze, Centrinėje Azijoje ir Pietryčių Europoje transporto, sveikatos ir aplinkos srityse, pasikeičiant ekspertais ir tarnautojais sudaryti galimybes efektyviam darbui ir gebėjimų stiprinimui;
- palaikant mokomosios medžiagos rengimą ir renginių organizavimo gebėjimų stiprinimą (vasaros mokyklų, dotacijų, stipendijų, nuotolinio mokymo sistemų) skirtų skirtingų sektorių ir šalių tarnautojams ir ekspertams siekiant sudaryti galimybes suvokti iššūkius, sprendimus, integruotų sprendimų priėmimo ir tarpsektorinio bendradarbiavimo galimybes ir reikšmę.

c) Geros patirties platinimas ir pasikeitimas informacija plėtojant tausojantį aplinką ir sveikatą transportą

- palaikant tolesnį Programos TSA interneto tinklalapio ir veiklos instrumentų plėtrą ir platinimą;
- organizuojant seminarus pasidalyti informacija ir pasikeisti geros praktikos pavyzdžiais sveikatai palankaus transporto srityje, diegiant Kipro, Maskvos, Tbilisio, Telšo ir Kišiniovo seminarų rezultatus;
- palaikant geresnių informacinių sistemų, pateikiančių išsamesnės statistikos apie Europos regioną transporto, sveikatos ir aplinkos srityse, taip pat tarp jų kelių transporto avaringumo, miestų oro kokybės, triukšmo emisijų ir ekspozicijos duomenis, erdvinę informaciją apie transportą ir žemės panaudos planavimą.

d) Veiksmų įgyvendinimo nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis palengvinimas

- plečiant, tobulinant ir remiant veiklos instrumentų įgyvendinimą palaikyti transporto politikos poveikio aplinkai ir sveikatai vertinimą, ir apskaičiuojant transporto sukeltų sveikatos efektų ekonominius kaštus;
- aprūpinant technine parama suinteresuotas šalis plėtojant ir (ar) pritaikant ir įgyvendinant nacionalinius transporto, sveikatos ir aplinkos veiksmų planus;

- aprūpinant technine parama suinteresuotas šalis, esančias pereinamosios ekonomikos etape Rytų Europoje, Kaukaze, Centrinėje Azijoje ir Pietryčių Europoje plėtojant projektus ir identifikuojant finansines galimybes, kuriant daugiau aplinką ir sveikatą tausojančias ir saugias transporto sistemas.

e) Tarptautinių projektų, skatinančių geriausią praktiką, priimant integruotus sprendimus transporto, sveikatos ir aplinkos srityse, palaikymas

- ištiriant Programos TSA kaip modelio panaudojimo kituose regionuose potencialą siekiant pasikeisti patirtimi ir geros praktikos pavyzdžiais; atsiradus poreikiui, galbūt pradėti darbą Azijos miestuose bendradarbiaujant su Jungtinių Tautų aplinkosaugos programa, Bankoku, Jungtinių Tautų ekonomikos ir socialine komisija Azijoje ir Ramiojo vandenyno regione, koncentruojantis į tausojančių miestų transportą, ypatingą dėmesį skiriant miestų oro kokybei, mažinant triukšmą, grūstis ir avaringumą;
- stiprinant bendradarbiavimą su Europos Komisija, tarptautinėmis finansinėmis institucijomis ir kitais tarptautiniais forumais, taip pat ir su nevyriausybinėmis organizacijomis ir su privačiu sektoriumi, siekiančiais Programos TSA prioritetinių tikslų;
- toliau stiprinant bendradarbiavimą su kitais europiniais procesais, susijusiais su Programa TSA, ir aktyviai prisidėti prie Europos vaikų aplinkos ir sveikatos veiksmų plano įgyvendinimo.

f) Monitoringo ir atsiskaitymo mechanizmų sustiprinimas

- palaikant stebėsenos ir atsiskaitymo mechanizmų apie pasiektą pažangą nacionaliniu ir tarptautiniu lygmenimis, įgyvendinant pasižadėjimus, priisiimus trečiajame aukšto lygio susitikime, plėtrą;
 - plėtojant mechanizmą, leidžiantį šalims atlikti stebėseną ir pranešti apie Programos TSA darbo plano įgyvendinimą;
 - atliekant pokyčių Europos ir globaliniu lygmenimis, konkrečiai per susidariusių iššūkių transporto, sveikatos ir aplinkos srityse, stebėseną ir ištyrimą.
-